

„Nem súlyed az emberiség!”...

**Album amicorum
Szörényi László LX. születésnapjára**

Főszerkesztő: JANKOVICS József
Felelős szerkesztő: CSÁSZTVAY Tünde
Szerkesztők: CSÖRSZ Rumen István
SZABÓ G. Zoltán

Nyitólap: www.iti.mta.hu/szorenyi60.html

MTA Irodalomtudományi Intézet
Budapest, 2007

VADAI ISTVÁN

Hét ellen-delfin

Thordai János zsoltárfordításának számos kéziratos másolatáról tudunk. Stoll Béla az RMKT XVII. sz. 4. kötetének jegyzeteiben 15 forráscsoportot különböztet meg, s köztük látványos textológiai apparátussal teremt rendet. Nagyon tanulságos mozzanata a leszár-mazási fa megrajzolásának Rákosi János zsoltárkönyvének értékelése (RMKT XVII/4. 597.). Ez a másolat korai, periférikus helyzetű variáns, s mint ilyen, archaikus, nagyon gyakran ez áll a legközelebb a szerzői alakhoz. Önmagában ez a tulajdonsága is érvként szolgál a főszöveg megállapításánál. Hét zsoltár esetében (63., 64., 73., 102., 104., 105., 109.) ugyanis éppen Rákosi János zsoltármásolata tartalmaz egy-egy többlet-strófát. Ezek a kolofon-szerű záróversszakok a többi, jórészt kolozsvári másolatban nem szerepelnek.

Stoll másik érve e hét strófa szerzői volta mellett, hogy záróversszakok lekopása gyakori, míg ilyen strófa toldása igen ritka esemény. E meggyőző érv még akkor is működik, ha tudjuk, hogy éppen Thordai János egyik zsoltára szolgál ellenpéldául. Kájoni János *Cantionale catholicum*ába ugyanis bővítéssel kerül át a 122. Thordai-zsoltár. A zárószakasz a Szentháromságot dicsőítő doxológia nyilván nem az unitárius felekezetű szerző műve tehát. Ennek ellenére Stoll érve megáll, a gyakorlatban valóban inkább a fordított eset szokott megtörténni.

A szóban forgó hét többlet-strófás zsoltár egyike, a 102. azonban speciális szöveg. Erre már Kanyaró Ferenc felfigyelt, s észrevételét közzé is tette az *EphK* 1900-as évfolyamában (93–96.). Érdekes, hogy szövegközlését az RMKT említi, de a cikk érdemi mondandóját elsikkasztja. Kanyaró ugyanis észrevette, hogy e zsoltár speciális manierista technikájú bravúrdarab: minden sora egyszótagú szóval (magyaros verselésű költeményről lévén szó: egyszótagú rímmel) zárul. Ezt a játékot *akromonosyllabicon* néven Piscator poétikájában is fellelhetjük, természetesen latin nyelvű szövegen bemutatva. Thordai 26 versszakos költeménye tökéletesen eleget tesz a nehézkesnek tűnő formai követelményeknek, 104 egytagú rímet sorakoztat fel egyetlen hiba nélkül egymás után.

Mivel a Rákosi János-féle másolatban szereplő változat pótstrófájának, a 27. szakasznak a rímei kétszótagúak, bizton állíthatjuk, hogy nem felelnek meg a szerzői intenciónak. Ez a versszak, s ezzel paralel módon a másolat mind a hét toldott strófája utólagos, így a főszövegből elhagyandók.